

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. ~~XX~~ Fylke: Østfold.
 Tilleggsspørsmålnr. 6 Herad: Rakkestad.
 Emne: Folkelige musikinstrument.
 Oppskr. av: Johannes H. Olsen-Smedal. Gard:
 (adresse): Rakkestad. G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. I eldre tider var det vanlig å bruke lurer som var rullet sammen av orebark. Men jeg kjenner ikke til at de har vært utstyrt med en eller annen lydskapende innretning i den enden som en blåste i.
2. Ordene halme og harpige som navn for lur eller et annet slag instrument, er ukjent her i bygda.
3. Som leketøy for barn er det brukt ymse slag rangler. Den vanlige sorten har vært en liten eske av tre eller jernblikk forsynt med et skaft og fylt med blyhagl, erter eller runde småsten. Rangler nyttes enda, men nu er de gjerne fabrikkvarer. Staver med ringer på har også vært brukt som leketøy.
4. Det har vært brukt mange enkle måter for å få fram knall og smell. De vanlige var å smelle et blad i handa, smelle en papirpose fylt med luft, smelle blomsterkroner av smeller (Silene) og legge hasselnøtter i ilden. Barn og ungdom morer seg fremdeles med slikt. Det var ikke noen viss tid en brukte å gjøre det, og en hadde ikke noen slag nemninger på det. Om påskeaftenen og ved brylluper var det vanlig å fyre av gevær- og dynamittskudd.

Før dynamitten kom i bruk, ble det nyttet sortkrutt som ble anbrakt i et borehol i fjellet og tettet med en trepropp. Ved de nevnte høve skytes det enda. Nu blir det gjort bare for moro skyld, men i eldre tider var nok meningen med skytningen den å skremme vekk de onde maktene.

5. Det er nok mulig at folk i eldre tider brukte særlige lyder eller ulyder som de mente skulle drive bort onde ånder, sjukdom ulykker, uvær og andre slag vanheld, men det finnes ikke noen tradisjon om slike åtgjerder.